# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-67/99,

**Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,** εκπροσωπούμενη από τους R. Wainwright και P. Stancanelli, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

**Ιρλανδίας,** εκπροσωπούμενης από τον M. A. Buckley, επικουρούμενο από τους H. A. Whelehan, SC, και A. M. Collins, BL, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιρλανδία, παραλείποντας να διαβιβάσει στην Επιτροπή τον πλήρη κατάλογο τόπων που αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7), και τα σχετικά με τους τόπους αυτούς πληροφοριακά στοιχεία τα οποία απαιτεί το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Gulmann (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, Β. Σκουρή, R. Schintgen, F. Macken και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 18ης Ιανουαρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαΐου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 25 Φεβρουαρίου 1999, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, βάσει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 226 ΕΚ), προσφυγή προκειμένου να αναγνωριστεί ότι η Ιρλανδία, παραλείποντας να διαβιβάσει στην Επιτροπή τον πλήρη κατάλογο τόπων που αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των

φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7, στο εξής: οδηγία), και τα σχετικά με τους τόπους αυτούς πληροφοριακά στοιχεία τα οποία απαιτεί το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία.

**Το κοινοτικό δίκαιο**

2 Το αντικείμενο της οδηγίας είναι σύμφωνα με το άρθρο της 2 να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η Συνθήκη.

3 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας ορίζει:

«1. Συνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο "Natura 2000". Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφαίνονται στο παράρτημα I και τους οικότοπους των ειδών που εμφαίνονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

Το δίκτυο "Natura 2000" περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

2. Κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του Natura 2000 ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών τα οποία αναφέρει η παράγραφος 1, που υπάρχουν στο έδαφός του. Προς τον σκοπό αυτό κάθε κράτος μέλος ορίζει, σύμφωνα με το άρθρο 4, τόπους ως ειδικές ζώνες διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη του τους σκοπούς που αναφέρει η παράγραφος 1.»

4 Κατά το άρθρο 1, στοιχείο ι', της οδηγίας, ως «τόπος» νοείται μια γεωγραφικώς καθορισμένη περιοχή, η επιφάνεια της οποίας προσδιορίζεται σαφώς. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο ια', ως «τόπος κοινοτικής σημασίας» νοείται ένας τόπος ο οποίος, στη βιογεωγραφική περιοχή ή στις βιογεωγραφικές περιοχές στις οποίες ανήκει, συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή την αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος Ι ή ενός είδους του παραρτήματος ΙΙ, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, και ο οποίος μπορεί επιπλέον να συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της «Φύσης 2000» (Natura 2000) ή/και να συνεισφέρει σημαντικά στη συντήρηση της βιολογικής πολλαπλότητας στις συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές. Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένα εδάφη, οι τόποι κοινοτικής σημασίας αντιστοιχούν στις τοποθεσίες, μέσα στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών, οι οποίες παρουσιάζουν τα ουσιώδη για τη ζωή και αναπαραγωγή τους φυσικά ή βιολογικά στοιχεία.

5 Η διαδικασία προσδιορισμού των ειδικών ζωνών διατηρήσεως (στο εξής: ΕΖΔ), την οποία καθορίζει το άρθρο 4 της οδηγίας, διεξάγεται σε τέσσερα στάδια. Πρώτον, κάθε κράτος μέλος προτείνει ένα κατάλογο τόπων όπου υποδεικνύονται οι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα Ι και τα τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα ΙΙ τα οποία απαντούν στους εν λόγω τόπους (άρθρο 4, παράγραφος 1). Δεύτερον, η Επιτροπή καταρτίζει, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας (άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο και δεύτερο εδάφιο). Τρίτον, ο κατάλογος των επιλεγμένων ως τόπων κοινοτικής σημασίας καταρτίζεται από την Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21 της οδηγίας (άρθρο 4, παράγραφοι 2, τρίτο εδάφιο, και 3). Τέταρτον, τα κράτη μέλη ορίζουν τους τόπους κοινοτικής σημασίας ως ΕΖΔ (άρθρου 4, παράγραφος 4).

6 Όσον αφορά ειδικότερα το πρώτο στάδιο, το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη προτείνουν τον κατάλογο τόπων που

μνημονεύει η οδηγία βασιζόμενα στα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα ΙΙΙ (στάδιο 1) της οδηγίας και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες.

7 Το παράρτημα ΙΙΙ (στάδιο 1), σημεία Α και Β, της οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα κριτήρια:

«Α. *Κριτήρια αξιολόγησης της περιοχής για ένα δεδομένο τύπο φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος Ι*

α) Βαθμός αντιπροσωπευτικότητας του τύπου του φυσικού οικοτόπου στην περιοχή.

β) Έκταση της περιοχής που καλύπτεται από τον τύπο φυσικού οικοτόπου σε σχέση με τη συνολική επιφάνεια η οποία καλύπτεται από αυτό τον τύπο φυσικού οικοτόπου στο εθνικό έδαφος.

γ) Βαθμός διατήρησης της δομής και των λειτουργιών του συγκεκριμένου τύπου φυσικού οικοτόπου και δυνατότητα αποκατάστασης.

δ) Συνολική αξιολόγηση της αξίας της περιοχής για τη διατήρηση του συγκεκριμένου τύπου φυσικού οικοτόπου.

Β. *Κριτήρια αξιολόγησης της περιοχής για ένα δεδομένο είδος του παραρτήματος II*

α) Μέγεθος και πυκνότητα του πληθυσμού του είδους που είναι παρών στην περιοχή σε σχέση με τους πληθυσμούς που είναι παρόντες στο εθνικό έδαφος.

β) Βαθμός διατήρησης των στοιχείων του οικοτόπου που είναι σημαντικά για το συγκεκριμένο είδος και δυνατότητα αποκατάστασης.

γ) Βαθμός απομόνωσης του πληθυσμού που είναι παρών στην περιοχή σε σχέση με τον ευρύτερο χώρο φυσικής κατανομής του είδους.

δ) Συνολική αξιολόγηση της αξίας της περιοχής για τη διατήρηση του συγκεκριμένου είδους.»

8 Σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ (στάδιο 1), σημείο Γ, της οδηγίας, τα κράτη μέλη ταξινομούν βάσει των κριτηρίων του παραρτήματος ΙΙΙ (στάδιο 1), σημεία Α και Β, τις περιοχές που προτείνουν στον εθνικό τους κατάλογο ως περιοχές που είναι δυνατό να αναγνωριστούν ως κοινοτικής σημασίας ανάλογα με τη σχετική τους αξία για τη διατήρηση κάθε τύπου φυσικού οικοτόπου ή κάθε είδους που περιλαμβάνεται αντίστοιχα στο παράρτημα Ι ή στο παράρτημα ΙΙ το οποίο τις αφορά.

9 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας, ο κατάλογος προτεινομένων τόπων διαβιβάζεται στην Επιτροπή μέσα σε μια τριετία από τη γνωστοποίηση της οδηγίας ταυτόχρονα με τις πληροφορίες για κάθε τόπο. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν ένα χάρτη του τόπου, την ονομασία του, τη θέση του, την έκτασή του, καθώς και τα δεδομένα που προκύπτουν από την εφαρμογή των κριτηρίων του παραρτήματος ΙΙΙ (στάδιο 1) και παρέχονται βάσει ενός εντύπου που καταρτίζει η Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21 της οδηγίας (στο εξής: έντυπο).

10 Δεδομένου ότι η οδηγία γνωστοποιήθηκε στις 10 Ιουνίου 1992, τα κράτη μέλη έπρεπε να διαβιβάσουν στην Επιτροπή τον κατάλογο προτεινομένων τόπων και τις πληροφορίες σχετικά με τους τόπους αυτούς πριν από τις 11 Ιουνίου 1995.

11 Το έντυπο καταρτίστηκε το πρώτον με την απόφαση 97/266/ΕΚ της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 1996, όσον αφορά έντυπο πληροφοριών για τους προτεινόμενους τόπους Natura 2000 (ΕΕ 1997, L 107, σ. 1). Η απόφαση αυτή γνωστοποιήθηκε στα κράτη μέλη στις 19 Δεκεμβρίου 1996 και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 24 Απριλίου 1997.

**Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διοικητική διαδικασία**

12 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι δεν είχε λάβει από τις ιρλανδικές αρχές ούτε τον πλήρη κατάλογο τόπων με τους τύπους φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα Ι και με τα τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας ούτε τις σχετικές με τους τόπους αυτούς πληροφορίες και ελλείψει άλλων πληροφοριακών στοιχείων δυναμένων να της παράσχουν τη δυνατότητα να συναγάγει ότι η Ιρλανδία είχε εκδώσει τις αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4 της οδηγίας, όχλησε στις

24 Απριλίου 1996, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 169 της Συνθήκης, την Ιρλανδική Κυβέρνηση προκειμένου να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί του θέματος αυτού εντός δύο μηνών.

13 Με έγγραφο της 28ης Απριλίου 1997, οι ιρλανδικές αρχές ανακοίνωσαν έναν κατάλογο με 207 τόπους συνολικής εκτάσεως 5 530 $km^2$ οι οποίοι είχαν προταθεί δημοσίως προκειμένου να χαρακτηρισθούν ως ΕΖΔ και στους οποίους βρίσκονταν φυσικοί οικότοποι προτεραιότητας.

14 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το έντυπο δεν ήταν διαθέσιμο παρά μόνον από τις 19 Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή απηύθυνε στην Ιρλανδική Κυβέρνηση στις 11 Ιουλίου 1997 συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως με το οποίο την αιτιάτο εκ νέου ότι δεν είχε διαβιβάσει τον πλήρη κατάλογο των τόπων και τις σχετικές με αυτούς πληροφορίες και την κάλεσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της σχετικά με την ανωτέρω παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας εντός ενός μηνός. Η Επιτροπή τόνισε ειδικότερα την ανάγκη να γίνεται χρήση του εντύπου για τη διαβίβαση των συναφών στοιχείων.

15 Με έγγραφο της 5ης Σεπτεμβρίου 1997, οι ιρλανδικές αρχές ανακοίνωσαν στην Επιτροπή την πρόθεσή τους να εφαρμόσουν τις διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας καταρτίζοντας τον απαιτούμενο κατάλογο σε τρία τμήματα εκ των οποίων το πρώτο θα περιείχε τους τόπους όπου βρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας, το δεύτερο τους φυσικούς οικοτόπους και τα είδη που δεν έχουν προτεραιότητα και το τρίτο τις θαλάσσιες ζώνες. Ως προς τον κατάλογο που διαβιβάστηκε στις 28 Απριλίου 1997, ο οποίος αφορούσε το πρώτο τμήμα, οι ιρλανδικές αρχές διευκρίνισαν ότι ουδέποτε είχε προβλεφθεί ότι ο κατάλογος αυτός αντικαθιστά ή καταργεί την αναγκαιότητα του επίσημου μηχανισμού διαβιβάσεως.

16 Φρονώντας ότι η αλληλογραφία της με τις ιρλανδικές αρχές δεν της παρείχε τη δυνατότητα να συναγάγει ότι η Ιρλανδία είχε διαβιβάσει έναν πλήρη κατάλογο με τους τόπους όπου βρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα Ι και τα τοπικά είδη τα απαριθμούμενα στο παράρτημα ΙΙ της

οδηγίας καθώς και τις σχετικές με τους τόπους αυτούς πληροφορίες, η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, απηύθυνε στις 19 Δεκεμβρίου 1997 σε αυτό το κράτος μέλος αιτιολογημένη γνώμη καλώντας το να συμμορφωθεί με τη γνώμη αυτή εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της.

17 Με έγγραφο της 23ης Φεβρουαρίου 1998, οι ιρλανδικές αρχές γνωστοποίησαν στην Επιτροπή ότι η παράλειψη διαβιβάσεως του καταλόγου τόπων και των σχετικών με τους τόπους αυτούς πληροφοριών οφειλόταν στις καθυστερήσεις που συνδέονται με τη διαδικασία δημόσιας διαβουλεύσεως στην Ιρλανδία και ανέφεραν ότι υπολόγιζαν να είναι σε θέση να της διαβιβάσουν έναν κατάλογο κατά τα μέσα του 1998. Με έγγραφο της 30ής Σεπτεμβρίου 1998, οι ιρλανδικές αρχές διαβίβασαν έναν πρώτο οριστικό μερικό κατάλογο 39 τόπων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας. Οι πληροφορίες σχετικά με τους 39 τόπους που περιείχε αυτός ο πρώτος οριστικός μερικός κατάλογος είχαν διαβιβαστεί με χωριστό έγγραφο της 6ης Αυγούστου 1998. Με έγγραφο της 12ης Οκτωβρίου 1998, οι ιρλανδικές αρχές διαβίβασαν ένα δεύτερο οριστικό μερικό κατάλογο 9 τόπων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας. Οι πληροφορίες σχετικά με τους τόπους που περιείχε αυτός ο δεύτερος κατάλογος είχαν διαβιβαστεί με χωριστό έγγραφο της 6ης Οκτωβρίου 1998.

18 Φρονώντας ότι οι γνωστοποιήσεις αυτές δεν της παρείχαν τη δυνατότητα να συναγάγει ότι η Ιρλανδία είχε θέσει τέλος στην εν λόγω παράβαση, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου.

**Επί του παραδεκτού**

19 Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφυγή πρέπει να κριθεί απαράδεκτη στο σύνολό της. Κατά την άποψή της, η αιτιολογημένη γνώμη δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της νομολογίας του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, η αιτιολογημένη γνώμη δεν εκθέτει με λογική πληρότητα και λεπτομερώς τους λόγους που ώθησαν την Επιτροπή να σχηματίσει την πεποίθηση ότι η Ιρλανδία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη.

20 Επιπλέον, η εν λόγω γνώμη δεν αφορά τους ίδιους λόγους και τις ίδιες αιτιάσεις με αυτούς που αναφέρονται στην προσφυγή. Συναφώς, η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αιτιολογημένη γνώμη αναφέρεται μόνο στην καθυστέρηση της Ιρλανδίας προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, αλλά δεν προβάλλει τις ειδικές αιτιάσεις που περιέχει το δικόγραφο της προσφυγής ότι η Ιρλανδία δεν συμμορφώθηκε προς τις ουσιαστικές απαιτήσεις της διατάξεως αυτής.

21 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η αιτιολογημένη γνώμη πρέπει να εκθέτει με λογική πληρότητα και λεπτομερώς τους λόγους που ώθησαν την Επιτροπή να σχηματίσει την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1997, C-279/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1997, σ. I-4743, σκέψη 15).

22 Επιπλέον, το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης οριοθετείται από την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή και ως εκ τούτου η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και η προσφυγή πρέπει να στηρίζονται στις αυτές αιτιάσεις (βλ., μεταξύ άλλων, την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 24).

23 Ωστόσο, ο κανόνας αυτός δεν εμποδίζει την Επιτροπή να διευκρινίζει με την προσφυγή της τις αρχικές αιτιάσεις της, υπό την προϋπόθεση πάντως ότι δεν μεταβάλλει το αντικείμενο της διαφοράς (βλ., με το αυτό πνεύμα, απόφαση της 6ης Απριλίου 2000, C-256/98, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2000, σ. I-2487, σκέψεις 30 και 31).

24 Πρέπει να επισημανθεί ότι, με την αιτιολογημένη γνώμη της, η Επιτροπή προσήψε στην Ιρλανδία ότι δεν είχε διαβιβάσει ούτε τον οριστικό και πλήρη κατάλογο των

τόπων που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ΕΖΔ ούτε τις σχετικές με αυτούς πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας. Συναφώς, η Επιτροπή παρατήρησε ότι ο ενδεικτικός και μερικός κατάλογος τον οποίο διαβίβασαν οι ιρλανδικές αρχές στις 28 Απριλίου 1997 δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως πλήρης κατάλογος ούτε από γεωγραφική άποψη ούτε ως προς τους τύπους φυσικών οικοτόπων και τους οικοτόπους των ειδών που έπρεπε να καλυφθούν καθώς και ότι οι πληροφορίες σχετικά με τους γνωστοποιηθέντες τόπους δεν αφορούσαν όλους τους εν λόγω τόπους.

25 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή διατύπωσε τα ίδια αιτήματα με αυτά της αιτιολογημένης γνώμης. Επισήμανε ότι, λαμβανομένων υπόψη των επιστημονικών πηγών αναφοράς, ο οριστικός και μερικός κατάλογος τόπων που πρότεινε η Ιρλανδία ήταν ανεπαρκής. Διευκρίνισε, αφενός, ότι η Ιρλανδία δεν είχε προβεί σε καμία πρόταση τόπων για τους 26 τύπους φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος — εκ των οποίων 7 είναι φυσικοί οικότοποι προτεραιότητας οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό απαντούν στο έδαφός της, ήτοι οι παράκτιες λιμνοθάλασσες, οι απασβεστωμένες σταθερές θίνες του Ατλαντικού (Calluno-Ulicetea), οι απασβεστωμένες σταθερές θίνες με Empetrum nigrum, οι ενεργοί τυρφώνες υψιπέδων, οι δασώδεις τυρφώνες, τα δάση των Βρεταννικών νήσων με Taxus baccata — ούτε και για τα 20 είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος, όπως είναι ο Rhinolophus hipposideros, η Phoca vitulina, η Alosa fallax, ο Geomalacus maculosus και η Margaritifera margaritifera, σημαντικοί πληθυσμοί των οποίων υπάρχουν στην Ιρλανδία. Αφετέρου, η Επιτροπή επεσήμανε ότι, για ορισμένους τύπους φυσικών οικοτόπων και για ορισμένα είδη, ο αριθμός των τόπων που πρότεινε οριστικά η Ιρλανδία ήταν ανεπαρκής.

26 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, πρώτον, εν προκειμένω η αιτιολογημένη γνώμη πληροί τις προϋποθέσεις της νομολογίας του Δικαστηρίου που παρατέθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως.

27 Δεύτερον, οι αναπτύξεις αυτές παρέχουν τη δυνατότητα να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή δεν τροποποίησε με το δικόγραφο της προσφυγής της το αντικείμενο της διαφοράς, αλλά απλώς τεκμηρίωσε την αιτίαση που είχε διατυπώσει με την αιτιολογημένη γνώμη της σχετικά με την παράλειψη διαβιβάσεως καταλόγου με όλους τους τόπους που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ΕΖΔ, παραθέτοντας συγκεκριμένα παραδείγματα παραλείψεων τις οποίες παρουσιάζουν οι κατάλογοι που έχει ήδη διαβιβάσει η Ιρλανδία.

28 Κατά συνέπεια, η ένσταση απαραδέκτου που πρότεινε η Ιρλανδία πρέπει να απορριφθεί.

## Επί της ουσίας

*Επί του πρώτου λόγου προσφυγής*

29 Όσον αφορά την υποχρέωση διαβιβάσεως του καταλόγου τόπων τον οποίο αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο της οδηγίας, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου το οποίο αποτελείται από τους τόπους της επικράτειάς του στους οποίους βρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων και οικότοποι ειδών που εμφαίνονται στα παραρτήματα Ι και ΙΙ της οδηγίας. Από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, και του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ένα ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως για την επιλογή των τόπων που πρέπει να συμπεριληφθούν στον κατάλογο. Ωστόσο, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το περιθώριο εκτιμήσεως των κρατών μελών διέπεται από τις ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις:

— μόνον κριτήρια επιστημονικού χαρακτήρα πρέπει να πρυτανεύουν κατά την επιλογή των προταθεισομένων τόπων·

— οι προτεινόμενοι τόποι πρέπει να καλύπτουν γεωγραφικά κατά τρόπο ομογενή και αντιπροσωπευτικό το σύνολο του εδάφους εκάστου κράτους μέλους προκειμένου να διασφαλίζεται η συνοχή και η ισορροπία του δικτύου που σχημα-

τίζουν. Ο κατάλογος τον οποίο προτείνει το κράτος μέλος πρέπει κατά συνέπεια να απηχεί την οικολογική (και, στην περίπτωση των ειδών, τη γενετική) ποικιλομορφία των φυσικών οικοτόπων και των ειδών που υπάρχουν στο έδαφός του·

— ο κατάλογος πρέπει να είναι πλήρης, ήτοι κάθε κράτος μέλος πρέπει να προτείνει έναν αριθμό τόπων ούτως ώστε να περιλαμβάνει κατά τρόπο αρκούντως αντιπροσωπευτικό όλους τους τύπους φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος Ι καθώς και όλους τους οικοτόπους των ειδών του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας που βρίσκονται στο έδαφός του.

30 Όσον αφορά τον εθνικό κατάλογο της Ιρλανδίας, η Επιτροπή επισημαίνει ότι κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι στις 19 Φεβρουαρίου 1998, η Ιρλανδία της είχε διαβιβάσει κατάλογο 207 τόπων, αλλά ότι δεν επρόκειτο παρά για έναν ενδεικτικό κατάλογο, ότι κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου, στις 25 Φεβρουαρίου 1999, η Ιρλανδία δεν είχε επιβεβαιώσει τον ενδεικτικό αυτόν κατάλογο, αλλά είχε διαβιβάσει μόνον έναν μερικό οριστικό κατάλογο 48 τόπων και τις σχετικές με αυτούς πληροφορίες, και ότι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στις 18 Ιανουαρίου 2001, η Ιρλανδία είχε διαβιβάσει συνολικώς έναν κατάλογο 362 τόπων.

31 Η Επιτροπή προβάλλει ότι κίνησε την παρούσα διαδικασία προκειμένου να διαπιστωθεί η πρόδηλη ανεπάρκεια του ιρλανδικού εθνικού καταλόγου που υπερβαίνει κατά πολύ το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, όχι μόνον η ανεπάρκεια αυτή ήταν προφανής υπό το πρίσμα της καταστάσεως που υπήρχε κατά τη λήξη της προθεσμίας που έτασσε η αιτιολογημένη γνώμη, αλλά θα έπρεπε να διατυπωθούν ακόμη αρκετές επιφυλάξεις σχετικά με τον κατάλογο των 362 τόπων. Κατά συνέπεια, ο ιρλανδικός εθνικός κατάλογος δεν πληρούσε τα κριτήρια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας.

32 Η Ιρλανδική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι κατά τη λήξη της προθεσμίας που έτασσε η αιτιολογημένη γνώμη, δεν είχε διαβιβάσει στην Επιτροπή οποιονδήποτε κατάλογο

τόπων δυνάμενων να χαρακτηριστούν ως ΕΖΔ. Προβάλλει ότι η καθυστέρηση αυτή οφείλεται σε εσωτερικές δυσχέρειες. Συγκεκριμένα, προκειμένου να λάβει τη συναίνεση του πληθυσμού για τους φιλόδοξους σκοπούς της οδηγίας, έκρινε αναγκαίο να προωθήσει ένα τεράστιο πρόγραμμα λαϊκής διαβουλεύσεως. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι 362 ιρλανδικοί τόποι που γνωστοποιήθηκαν επισήμως μέχρι τον Ιανουάριο του 2001 προστατεύονται από την ιρλανδική νομοθεσία, πράγμα που βαίνει πολύ πέραν όσων απαιτεί η οδηγία.

33 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι από τους κανόνες σχετικά με τη διαδικασία προσδιορισμού των τόπων που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ΕΖΔ, που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, προκύπτει ότι τα κράτη μέλη απολαύουν ορισμένου περιθωρίου εκτιμήσεως προκειμένου να πραγματοποιήσουν τις προτάσεις τους περί των τόπων αυτών, εντούτοις υποχρεούνται να τηρούν, όπως επισήμανε η Επιτροπή, κατά την κατάρτιση των προτάσεών τους τα κριτήρια που τάσσει η οδηγία.

34 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, για την κατάρτιση σχεδίου καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας, ώστε να επιτύχει τη σύσταση ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ΕΖΔ, η Επιτροπή πρέπει να διαθέτει πλήρη καταγραφή των τόπων που παρουσιάζουν, σε εθνικό επίπεδο, ουσιώδες οικολογικό ενδιαφέρον όσον αφορά τον σκοπό της διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας τον οποίο επιδιώκει η οδηγία. Προς τούτο, η εν λόγω καταγραφή γίνεται βάσει των κριτηρίων που καθορίζει το παράρτημα ΙΙΙ (στάδιο 1) της οδηγίας (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2000, C-371/98, First Corporate Shipping, Συλλογή 2000, σ. I-9235, σκέψη 22).

35 Εξάλλου, μόνον κατά τον τρόπο αυτόν είναι δυνατή η υλοποίηση του σκοπού που εκτίθεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας και συνίσταται στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των οικείων τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικείων οικοτόπων των ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών, η οποία μπορεί να βρίσκεται εκατέρωθεν των συνόρων δύο ή πλειόνων κρατών της Κοινότητας. Πράγματι, από το άρθρο 1, στοιχεία ε' και θ', της οδηγίας σε συνδυασμό με το άρθρο της 2, παρά-

γραφος 1, προκύπτει ότι η ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως ενός οικοτόπου ή ενός είδους πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με το σύνολο του ευρωπαϊκού εδάφους των κρατών μελών όπου έχει εφαρμογή η Συνθήκη (προαναφερθείσα απόφαση First Corporate Shipping, σκέψη 23).

36 Εξάλλου, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του κράτους μέλους κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας. Οι μεταβολές που επήλθαν στη συνέχεια δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 8ης Μαρτίου 2001, C-266/99, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2001, σ. I-1981, σκέψη 38).

37 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ήτοι στις 19 Φεβρουαρίου 1998, το περιεχόμενο του ιρλανδικού εθνικού καταλόγου που είχε διαβιβαστεί στην Επιτροπή ήταν προδήλως ανεπαρκές, υπερέβαινε δε κατά πολύ το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη για την κατάρτιση του καταλόγου τόπων που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας. Σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως, οι κατάλογοι τόπων που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής δεν ασκούν επιρροή στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής.

38 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ιρλανδία, παραλείποντας να διαβιβάσει στην Επιτροπή εμπροθέσμως τον κατάλογο τόπων που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, παρέβη τις διατάξεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

*Επί του δευτέρου λόγου προσφυγής*

39 Ως προς την υποχρέωση διαβιβάσεως των πληροφοριών σχετικά με τους τόπους που μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΕΖΔ, η Ιρλανδική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι δεν

είχε αποστείλει τις πληροφορίες αυτές κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, αλλά υποστηρίζει ότι η σημαντική αυτή εργασία δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας αυτής δεδομένου ότι το σχετικό έντυπο καταρτίστηκε μόλις τον Δεκέμβριο του 1996, η δε Επιτροπή επέμεινε στο γεγονός ότι οι εν λόγω πληροφορίες έπρεπε να διαβιβαστούν μέσω του εντύπου αυτού.

40 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η υποχρέωση διαβιβάσεως των σχετικών με τους τόπους πληροφοριών έπρεπε να εκτελεστεί πριν από τις 11 Ιουνίου 1995. Και αν υποτεθεί ότι ορισμένα κράτη μέλη που διέθεταν τον κατάλογο προτεινομένων τόπων καθώς και τις συναφείς με αυτούς πληροφορίες πριν από τις 11 Ιουνίου 1995 ήθελαν να αναμείνουν την κατάρτιση του εντύπου, θα μπορούσαν, ευθύς αμέσως μετά τη γνωστοποίηση του εντύπου στις 19 Δεκεμβρίου 1996, να παραθέσουν ταχέως τις πληροφορίες αυτές με το έντυπο αυτό και να τις γνωστοποιήσουν στην Επιτροπή.

41 Η Επιτροπή προσθέτει ότι έλαβε υπόψη της την καθυστερημένη κατάρτιση του εντύπου και επιμήκυνε για τον λόγο αυτόν την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία απευθύνοντας συμπληρωματικό έγγραφο οχλήσεως στην Ιρλανδία, στις 11 Ιουλίου 1997, ήτοι πολύ αργότερα από την ημερομηνία γνωστοποιήσεως του εντύπου. Κατά συνέπεια, οι ιρλανδικές αρχές ήσαν πλήρως σε θέση να ανταποκριθούν στην υποχρέωσή τους να διαβιβάσουν τις σχετικές για κάθε τόπο πληροφορίες. Ωστόσο, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, ήτοι στις 19 Φεβρουαρίου 1998, η Ιρλανδία δεν απέστειλε στην Επιτροπή τις πληροφορίες σχετικά με τους τόπους που έπρεπε να προταθούν.

42 Κατ' αρχάς πρέπει να διευκρινιστεί ότι, έστω και αν η Επιτροπή είχε αρχικώς αποστείλει στην Ιρλανδική Κυβέρνηση έγγραφο οχλήσεως, στις 24 Απριλίου 1996, ήτοι πριν από την γνωστοποίηση του εντύπου, ωστόσο, μετά τη γνωστοποίηση του εντύπου αυτού, της απηύθυνε νέο έγγραφο οχλήσεως με το οποίο της χορηγούσε νέα προθεσμία προκειμένου να συμμορφωθεί προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας.

43 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, από της γνωστοποιήσεως της οδηγίας, στις 10 Ιουνίου 1992, τα κράτη μέλη ήξεραν ποια είδη πληροφοριών έπρεπε να

συλλέξουν προκειμένου να τα διαβιβάσουν εντός της τριετίας από της εν λόγω γνωστοποιήσεως, ήτοι πριν από τις 11 Ιουνίου 1995. Επιπλέον, τα κράτη μέλη γνώριζαν ότι οι πληροφορίες αυτές έπρεπε να παρασχεθούν βάσει του εντύπου που θα κατάρτιζε η Επιτροπή. Πράγματι, το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας προβλέπει ρητώς ότι οι πληροφορίες που πρέπει να διαβιβαστούν βάσει εντύπου που καταρτίζει η Επιτροπή περιλαμβάνουν ένα χάρτη του τόπου, την ονομασία του, τη θέση του, την έκτασή του, καθώς και τα δεδομένα που προκύπτουν από την εφαρμογή των κριτηρίων του παραρτήματος ΙΙΙ (στάδιο 1).

44 Κατά συνέπεια, η προθεσμία που χορήγησε η Επιτροπή στην Ιρλανδική Κυβέρνηση για την εκπλήρωση της υποχρεώσεώς της να αναφέρει στο έντυπο τις σχετικές με τους τόπους πληροφορίες, τις οποίες έπρεπε να διαθέτει ήδη πριν από τις 11 Ιουνίου 1995, πρέπει να θεωρηθεί εύλογη. Πράγματι, η εν λόγω κυβέρνηση είχε στη διάθεσή της, από τις 19 Δεκεμβρίου 1996, ημερομηνία γνωστοποιήσεως του εντύπου, έως τις 19 Φεβρουαρίου 1998, ημερομηνία λήξεως της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, άνω του ενός έτους προκειμένου να εκτελέσει αυτή τη συγκεκριμένη υποχρέωση.

45 Δεδομένου ότι η Ιρλανδική Κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι, κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, δεν είχε διαβιβάσει στην Επιτροπή βάσει του εντύπου τις πληροφορίες σχετικά με τους τόπους οι οποίοι έπρεπε να προταθούν, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ιρλανδία, παραλείποντας να διαβιβάσει στην Επιτροπή εμπροθέσμως τις πληροφορίες σχετικά με τους τόπους του καταλόγου τον οποίον αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της ιδίας διατάξεως, παρέβη τις διατάξεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

46 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Ιρλανδίας στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε επί της ουσίας των ισχυρισμών της, πρέπει η τελευταία να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Η Ιρλανδία, παραλείποντας να διαβιβάσει στην Επιτροπή εμπροθέσμως τον κατάλογο τόπων τον οποίο αναφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, και τις σχετικές με τους τόπους αυτούς πληροφορίες σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της ίδιας οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία.**

2) **Καταδικάζει την Ιρλανδία στα δικαστικά έξοδα.**

Gulmann Σκουρής Schintgen

Macken Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Σεπτεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

C. Gulmann